

Nr 3.

Ankom till riksdagens kansli den 21 april 1925 kl. 1 e. m.

*Andra kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande,
nr 3, i anledning av väckt motion angående införande
av kyrkoskrivningsböcker.*

I en inom andra kammaren väckt och till dess fjärde tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 197, hava herr *Månsson* i *Erlandsro m. fl.* hemställt, att riksdagen måtte besluta att i underdånig skrivelse anhålla, att Kungl. Maj:t måtte verkställa utredning rörande lämpligheten av ändring i kyrkobokförings- och mantalsskrivningsförordningen i syfte att införa kyrkoskrivningsböcker samt till riksdagen framkomma med det förslag, vartill dylik utredning kan föranleda.

Motionen.

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Till utskottet hava inkommit yttranden i anledning av motionen från statistiska centralbyrån, pensionsstyrelsen, Allmänna svenska prästföreningens centralstyrelse, styrelsen för Svenska landskommunernas förbund och Föreningen Sveriges städers kronouppbördstjänstemän.

Yttranden.

Statistiska centralbyrån har framhållit, att en anordning med personliga s. k. kyrkoskrivningsböcker skulle i viss mån motsvara det i Stockholm brukliga systemet med s. k. flyttningsbetyg, som av personerna själva förvaras, vilket system i stort sett fungerar rätt tillfredsställande. Den allvarligaste invändning man enligt statistiska centralbyråns mening kunde rikta mot det föreslagna nya systemet, vore att det skulle i ganska hög grad öka prästerskapets skrivgöromål för kyrkobokföringen. Huruvida motionärernas förhoppning, att utskrivningen av åldersbetyg icke skulle efter de nya kyrkoskrivningsböckernas införande behöva ofta förekomma, vore riktig, ansåge statistiska centralbyrån ganska ovisst; ifall man i detta avseende vågade döma efter erfarenheter från Stockholm, så talade denna erfarenhet snarast i annan riktning. Statistiska centralbyrån funne emellertid de sannolika fördelarna av det föreslagna systemet i alla fall så pass stora, att frågan väl förtjänade en utredning, vilken utredning dock måste bliva rätt omfattande, då åtskilliga delar av såväl kyrkobokföringsförordningen som mantalsskrivningsförordningen därav berördes.

Pensionsstyrelsen har framhållit, att med hänsyn till de arbetsuppgifter, som åvila pensionsstyrelsen, varje åtgärd, som kan tänkas medföra en förbättring av ifrågavarande missförhållanden, måste hälsas med tillfredsställelse. Beträffande förslaget om införande av särskild s. k. kyrkoskrivningsbok för varje person anför styrelsen härefter, att det visserligen syntes

styrelsen föga sannolikt, att detsamma i och för sig skulle i större utsträckning kunna leda till ett avhjälpande av berörda missförhållanden, såvida icke samtidigt infördes tämligen stränga ordningsföreskrifter, exempelvis stadgande, att ingen finge i sin tjänst anställa person med mindre denne genom företeende av sin kyrkoskrivningsbok kunde styrka, att han fullgjort vad honom i kyrko- och mantalsskrivningshänseende ålegat. Då emellertid den föreliggande frågan enligt styrelsens mening vore av stor vikt och då det givetvis vore tänkbart, att en grundlig utredning i ämnet skulle kunna anvisa lämpliga utvägar för en tillfredsställande lösning, hade styrelsen ansett sig böra tillstyrka den ifrågasatta utredningen. Pensionsstyrelsen understryker vidare vikten av att en eventuell utredning i ämnet tager sikte jämväl på frågan, huruvida de föreslagna böckerna lämpligen skulle kunna tjäna andra ändamål än det i motionen i första hand åsyftade. I sådant hänseende erinrar styrelsen särskilt om frågan om införande av s. k. försäkringsböcker i samband med den allmänna pensionsförsäkringen, vilken fråga tidigare vid olika tillfällen varit föremål för riksdagens prövning. Medel för ändamålet hade anvisats av såväl 1918 som 1919 års riksdagar, men saken hade kommit att av särskilda skäl förfalla. Nu hade förslag om införande av försäkringsböcker framlagts även av statens besparingskommitté i dess den 19 februari 1925 avgivna betänkande angående socialförsäkringens organisation. Då dessa försäkringsböcker måste innehålla åtskilliga av de identifieringsuppgifter, som skulle förekomma i de föreslagna kyrkoskrivningsböckerna, borde vid den ifrågasatta utredningen jämväl tagas under övervägande, huruvida icke försäkringsbok och kyrkoskrivningsbok lämpligen borde kunna sammanslås till en bok.

Sveriges allmänna prästförenings centralstyrelse anser, att ett sådant identitetsbevis, som den föreslagna kyrkoskrivningsboken skulle utgöra, tvivelsutan vid många tillfällen vore av obestridligt värde, men framhåller samtidigt, att dess erfarenhet ger vid handen, att kyrkoskrivningsböckerna icke torde komma att medföra de förmåner, som motionärerna antaga. Man hade anledning befara, att böckerna skulle i så stort antal fall förstöras, slarvas bort eller icke komma till någon användning, särskilt icke vid besök å pastorsexpedition, och hela syftet skulle förfelas. Så t. ex. uppvisades ytterst sällan enligt föreskrift värnpliktigs inskrivningsbok för stämpling vid in- och utflyttning. Till och med flyttningsbetyg förkomme och plägade ofta, efter att helt kort tid ha innehafts av vederbörande, inlämnas i illa medfaret skick. — Första utskrivandet av sådana böcker för hela riket skulle, tryckkostnaden oräknad, medföra högst väsentliga utgifter, när detta omfattande arbete icke kunde utföras av de redan mycket betungade krafter, över vilka expeditionerna förfogade. — Man kunde med skäl frukta, att ett införande av de föreslagna kyrkoskrivningsböckerna skulle medföra en avsevärd ökad belastning av pastorsexpeditionerna genom ständigt förnyad utskrivning av sådana böcker och att dessa likväl icke skulle bevaras och användas. Centralstyrelsen avstyrker på anförda skäl motionen.

Styrelsen för Svenska landskommunernas förbund framhåller för sin del, att behovet av ett mera tillfredsställande mantalsskrivningsförfarande gör sig mycket starkt gällande, sedan hemortsrätten blivit beroende på den faktiska mantalsskrivningen, men anser att kyrkoskrivningsböckerna knappast kunna i och för sig åstadkomma så väsentlig ändring i bestående förhållanden, då några ändringar i författningen ej ifrågasatts för själva man-

talsskrivningen. Svårigheterna beträffande fastställande av hemortsrätten i fattigvårdshänseende vore störst i fråga om personer, som icke hade någon fast vistelseort. För utrönande av deras hemortsrätt skulle det givetvis vara av stor betydelse om de hade en "medborgarbok", som utvisade deras verkliga mantalsskrivningsort. Det vore emellertid att befara, att i de fall, där behovet av dessa böcker vore som störst, skulle de mera sällan finnas. För andra människor, som kanske i hela sitt liv vistas i samma kommun för att ej säga samma gård, skulle ett sådant dokument sakna varje praktisk nytta. Anordningen skulle emellertid medföra en kostnad för hela riket, som knappast kunde förbises, då det gällde att bedöma systemet. Med införandet av dylika böcker måste vidare följa ett visst ansvar för böckernas bevarande samt fordras någon straffpåföljd för försummelse häremot. Det ifrågasattes, huruvida en åtgärd av berörda slag vore till så stor nytta, att den kunde berättiga en anordning med ett så allmänt riskmoment för stora delar av befolkningen, som åtgärden skulle innebära. — Det skulle emellertid kunna tänkas, att behovet av en dylik medborgarbok kunde föreligga eller uppkomma för andra ändamål än själva civilbokföringen och samtidigt fylla mera reella behov. Men då av motionärerna endast ifrågasatts kyrkoskrivningsböcker och då dessa ingalunda kunde sägas erbjuda några avsevärda fördelar, avstyrkes den föreslagna utredningen.

Föreningen Sveriges städers kronouppbördstjänstemän är av den uppfattningen, att införandet av särskilda s. k. kyrkoskrivningsböcker i ringa grad komme att öka effektiviteten av kyrko- och mantalsskrivningsförfarandet men däremot icke oväsentligt tynga arbetet för medborgarens registrering samt avsevärt stegra kostnaderna härför. — Det vore att antaga, att de föreslagna kyrkoskrivningsböckerna i stor utsträckning komme att slarvas bort och efter hand oupphörligen få ersättas med nya, vilket kunde förutses bli besvärligt och tidsödande för pastorsämbetena. Motionärernas tanke, att kyrkoskrivningsboken skulle innehålla upplysningar även om sambandet mellan kyrko- och mantalsskrivning, vore givetvis mycket önskvärd att kunna realisera. Här mötte dock praktiska svårigheter, som ingalunda vore lätt överkomliga. De s. k. förskrivningarna (kyrkoskrivningarna) ägde sålunda rum i november, medan mantalsskrivningarna hänförde sig till förhållandena den 1 januari eller eventuellt senare. Upplysning om sambandet mellan kyrko- och mantalsskrivning torde med hänsyn tagen även till andra omständigheter icke kunna meddelas av pastorsämbete i annat fall än att mantalsslängden i sin helhet utgjorde en avskrift av församlingsboken. Att mantalsslängden nu ofta upptog personer, som icke låtit sig kyrkoskrivas, d. v. s. sådana, som slarva med inlämnandet av sina flyttningsbetyg, vore ingalunda något ovanligt. Denna avigsida av folkregistreringen torde emellertid icke få sin lösning enbart genom utfärdandet av kyrkoskrivningsböcker. — En utredning i motionens huvudsyfte förefölle föreningen väl motiverad, men denna borde ej läggas riktigt så snävt, som motionärerna enligt sitt förslags formulering tänkt sig, utan omfatta ordnandet i stora drag av folkregistreringen på ett för framtiden mera betryggande sätt. — En fråga, som kanske i viss grad kunde komma att stå i samband med en effektiv folkregistrering, vore det nu under utredning varande spörsmålet om rationell skatteuppbörd.

Föreliggande motion berör en synnerligen viktig fråga, då som bekant personalbokföringen i riket är av grundläggande betydelse inom ett stort

Utskottet.

antal grenar av det moderna samhällslivet. Och det torde få anses ofrånkomligt, att brister vidlåda det för ifrågavarande ändamål nu tillämpade systemet. I de yttranden i anledning av motionen, som utskottet inhämtat, har även framhållits önskvärdheten ur olika synpunkter av att förbättringar kunde komma till stånd på här ifrågavarande område. Utskottet är jämväl för sin del övertygat om att åtgärder i syfte att öka effektiviteten av vårt personalbokföringssystem skulle vara av behovet påkallade.

Såsom en lämplig åtgärd i berörda syfte föreslås nu i förevarande motion utredning angående införande av s. k. kyrkoskrivningsböcker, och förmena motionärerna, att ett mera tillfredsställande mantalsskrivningsresultat härigenom skulle ernås. Med allt erkännande åt motionens syfte kan utskottet dock ej dela denna motionärernas uppfattning, att någon mera nämnvärd förbättring uti ifrågavarande avseende vore att förvänta genom införandet av dylika böcker. Härtill kommer, att det föreslagna systemet säkerligen skulle visa sig förenat med rätt betydande olägenheter, framför allt för pastorsämbetena. I nu berörda hänseenden får utskottet hänvisa till ovan refererade yttranden i frågan av Sveriges allmänna prästförenings centralstyrelse, styrelsen för Svenska landskommunernas förbund samt Föreningen Sveriges städers kronouppbördstjänstemän. Däri anförda skäl mot det framlagda förslaget har utskottet funnit tungt vägande.

I samband med frågan om införandet av kyrkoskrivningsböcker har framförts den tanken, att en personlig registreringsbok kunde vara av behovet påkallad ur andra synpunkter än de i motionen framförda. Sålunda har erinrats om förslaget om försäkringsböcker för införande av anteckningar rörande erlagda avgifter till den allmänna pensionsförsäkringen, vilket förslag tidigare biträtts av riksdagen men sedermera kommit att av särskilda skäl förfalla. Utskottet har givetvis haft blicken öppen för att något slag av medborgarebok skulle kunna vara ur flera synpunkter lämplig och ändamålsenlig, men utskottet har icke ansett sig kunna utan att gå utöver motionens ram ingå på en behandling av denna fråga. Vad särskilt angår frågan om försäkringsböcker må dock erinras, att förslag i ämnet ånyo framlagts av statens besparingskommitté i dess betänkande den 19 februari 1925 angående socialförsäkringens organisation. Denna fråga har för övrigt förelagts nu pågående riksdag genom en av herr Johansson i Edsbyn inom andra kammaren väckt motion, nr 375, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 91, med förslag till lag om ändrad lydelse av 14 § i lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring.

Av vad sålunda anförts framgår, att utskottet visserligen anser en utredning i motionens syfte önskvärd, men att motionärerna så snävt begränsat sitt förslag, att ett bifall till motionen enligt utskottets mening icke skulle kunna leda till avsett resultat.

Utskottet får därför hemställa,

att förevarande motion icke måtte till någon andra kam-
marens åtgärd föranleda.

Stockholm den 21 april 1925.

På utskottets vägnar:

ELOF LINDBERG.

Närvarande: herrar *Lindberg, Schill, Pettersson* i Köping, *Adler, Heiding, Petersson* i
Lerbäcksbyn, *Herou, Morfeldt, Larson* i Tönnersa och *Rudén*.*

* Ej närvarande vid justeringen